AVİM Yorum • No: 2025 / 35 • Nisan 2025

BALKANLAR'DA ÇİFTE STANDARTLARIN ÖTESİNE GEÇMEK: AGİT SEÇİM GÖZLEMLERİNE GÜVENİN YENİDEN İNŞASI

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı ilk olarak AVİM tarafından 18 Nisan 2025'te yayınlamış İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

1. Romanya'dan Dersler: Müdahale Anlatıları ve Kamuoyu Güveni

Romanya'nın 2024 başkanlık seçimlerinin iptali, demokratik meşruiyet üzerindeki asılsız müdahale iddialarının aşındırıcı etkisine örnek oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin, Rus müdahalesini kamuya açık kanıt olmadan gerekçelendirerek sonuçları geçersiz kılma kararı, (eski) AB İç Pazar Komiseri Thierry Breton'un Brüksel'in Romanya siyasetine doğrudan müdahalesini kabul etmesini doğruluyor gibi görünmektedir. Bu ikilik, sistemsel bir sorunu vurguluyor: müdahale iddialarını değerlendirmede asimetrik standartlar.

Batılı aktörler Romanya'daki krizi Kremlin'in yıkıcılığına karşı bir savunma çerçevesinde değerlendirirken, Breton'un AB müdahalesini açıkça kabul etmesi, paralel bir iç elit manipülasyonu anlatısını ortaya koymuşhur.[1] ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vanceın ve Elon Muskın seçimin iptalini açıkça eleştirerek şeffaflık eksikliğini vurgulaması, kamuoyu güvenini daha da aşındırmıştır. Anketler, kurumsal tarafsızlığa yönelik yaygın şüpheciliği yansıtan şekilde, Rumenlerin %62'sinin mahkemenin kararını onaylamadığını göstermiştir.[2]

Rusya'nın müdahalesine dair somut kanıtların olmaması ile çelişen belgelenmiş ABnin aşırı müdahaleleri, siyasallaştırılmış adalet algılarını körüklemiştir. Bu durum, muhalefet koalisyonlarının benzer iddialarla sonuçları reddettiği Gürcistan'ın 2024 parlamento kriziyle benzeşmektedir . Bu tür vakalar şu şekilde bir örüntüyü ortaya koymaktadır: mevcut rejimler, kanıt titizliğinden bağımsız olarak, düzen karşıtı meydan okuyucuları bastırmak için "yabancı müdahale" söylemini silah olarak kullanmaktadırlar.[3]

Romanya'nın deneyimi, demokratik standartların tek taraflı uygulanmasının kutuplaşmayı daha da kötüleştirdiğini ve Rusya gibi dış aktörlerin Batı'nın ikiyüzlülüğü iddialarını istismar etmesine imkan sağladığını göstermektedir.[4] Güvenin yeniden sağlanması, müdahale iddialarının şeffaf, kanıta dayalı bir şekilde karara bağlanmasını

gerektirmektedir.

2. Çok Kutuplu Bir AGİT Örneği: Seçim Gözleminde Çıkarların Dengelenmesi

AGİT Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi (ODIHR), seçim izlemede algılanan Batı hegemonyası nedeniyle bir güvenilirlik kriziyle karşı karşıyadır. Macaristan'ın AB'nin çifte standartlarına yönelik eleştirisi (2022'de ABD medya fonlarına karşı gösterilen hoşgörüyü Romanya'ya karşı cezalandırıcı önlemlerle karşılaştırıyor) yapısal önyargıları vurgulamaktadır. Buna karşı koymak için çok kutuplu bir AGİT ortaya çıkmalıdır.

ODIHR'nin Doğu ve Batı bloklarından eşit temsiliyet sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması, kurumsal ele geçirme suçlamalarını hafifletecektir. Örneğin, Polonya'nın muhafazakar muhalefete yönelik AB destekli baskısı ve Fransa'nın Marine Le Pen'i dışlaması, ODIHR tarafından sorgulanmadan kaldı ve bu durum seçici denetimin altını çizmektedir.

AGİT'in Helsinki Nihai Senedi ilkeleri -egemen eşitlik ve içişlerine karışmama-, öznel demokratik ölçütlerin yerini almalıdır.[5] Romanya'nın belirsiz "ulusal güvenlik" iddialarıyla haklı gösterilen Călin Georgescu'yu tutuklaması, iyi tanımlanmamış normların otoriter uygulamaları nasıl mümkün kıldığını göstermektedir. Yeniden düzenlenmiş bir AGİT, ideolojik uyumdan ziyade "yargılama yönteminde tarafsızlığa" öncelik vermeli ve izleme misyonlarının popülizmi gayrimeşrulukla karıştırmaktan kaçınmasını sağlamalıdır. Çok kutuplu bir AGİT, tarafsız bir hakem olarak rolünü güçlendirecek ve AB'nin demokrasi teşvikine ilişkin paternalist çerçevelemesinden uzaklaşacaktır.[6]

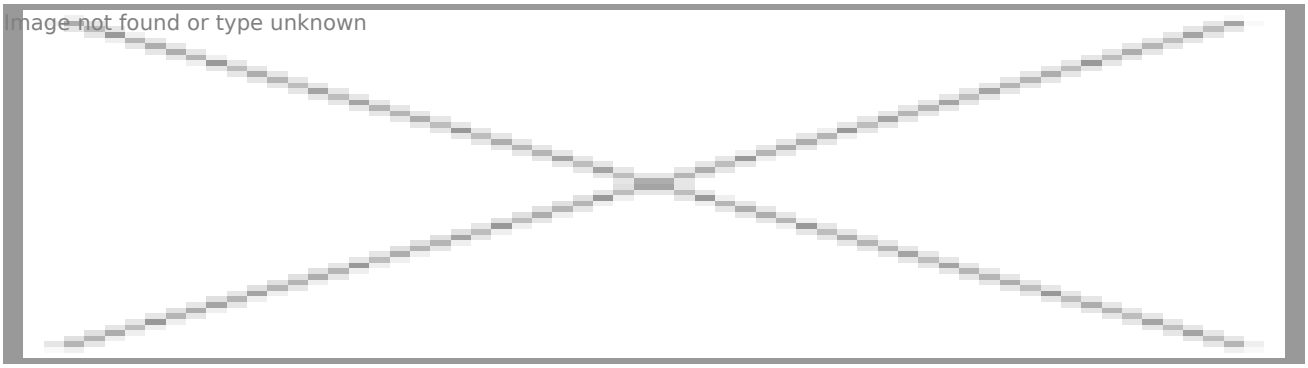
3. Türkiyenin Yapıcı Avrasyacılığının Uygulaması: Romanyanın Çıkmazına Arabuluculuk Etmek

Türkiye için savunduğumuz Yapıcı Avrasyacılık çerçevesi[7] , Batı bağlarını Doğu fırsatlarıyla dengelemeyi, Türkiyeyi Avrupa ve Asya arasında benzersiz bir bağlantı noktası olarak konumlandırmayı, kıtalar arası stratejik özerkliği ve diyaloğu vurguluyor. Bu çerçeve, Türkiyeyi AGİT anlaşmazlıklarında güvenilir bir arabulucu olarak. Konumlandırabilecemkir. Kanımızca, Romanya krizi bu yaklaşım için temel bir vaka çalışması imkanı sunuyor. Bu bağlamda, Türkiye'nin tarihi tarafsızlığı ve AGİT deneyimi, Romanya'nın AB yanlısı fraksiyonları ile Georgescu'nun destekçileri arasında diyaloğu kolaylaştırmasını sağlayabilecektir.

Türkiye, kanıta dayalı uzlaşmayı teşvik ederek, Rusya ve Batı'nın Romanya'nın istikrarsızlığını bir silah haline getirme girişimlerini yumuşatabilir. Doğu Akdeniz anlaşmazlıklarındaki arabuluculuğu, egemenlik öncelikli yaklaşımların dış aktörler tarafından şiddetlendirilen gerginlikleri nasıl yatıştırdığını göstermektedir. Aslında Yapıcı Avrasyacılığın hegemonya yerine iş birliğine vurgu yapan yaklaşımı, AGİT'in kurucu ilkeleriyle uyumludur ve siyasettten arındırılmış çatışma çözümü için bir plan sunmaktadır. [8]

Kanıta Dayalı Girişim Eşiği

- Kademeli Kanıt Gereksinimleri

Bu çerçeve, iddiaların ciddiyetinin farklı seviyeleri arasında ayrım yapar ve orantılı ve nesnel yanıtlar sağlamak için karşılık gelen kanıt eşikleri belirler. Sosyal medya botlarını içerenler gibi düşük ciddiyetteki iddialar için, çerçeve, Romanya'daki doğrulanmamış iç işlerine karışma iddialarıyla gösterildiği gibi, ilk değerlendirme için yeterli bir temel olarak ön adli bilişim önerir.[9]

Buna karşılık, devlet destekli bilgisayar korsanlığı gibi yüksek ciddiyetteki iddialar, Gürcistan'daki 2024 siber saldırılarıyla örneklendirildiği gibi, çok taraflı istihbarat konsensüsü gibi çok daha yüksek bir kanıt standardı gerektirir. Bu farklılaştırılmış kanıta dayalı eşikleri tanıtarak, yaklaşımımız, yanlış pozitif riskini azaltmayı ve gerçek tehditlere zamanında ve güvenilir yanıtlar sağlamayı ve böylece demokratik süreçlerin bütünlüğünü ve şeffaflığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

5. İç İşlerine Karışmama İlkesini İhlal Etmenin Cezaları

İç işlerine karışmama ilkelerine uyumu sağlamak için, bizim kanaatimize göre, AGİT ihlallerin ciddiyetine orantılı kademeli bir yaptırım çerçevesi benimsemelidir. Şeffaf bir gerekçe olmaksızın seçim iptallerinin örtük olarak onaylanması gibi küçük ihlaller, kamuoyunun kınanmasını ve AGİT organları içinde oy kullanmaya müteallik hakların geçici olarak askıya alınmasını gerektirebilir. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Romanya'nın tartışmalı 2024 seçim iptaline örtük desteği -yetersiz yabancı müdahale kanıtına rağmen- bu kategoriye girer ve kurumsal hesap verebilirliği gerektirir. Başka bir ülkenin seçim süreçlerine doğrudan devlet destekli müdahale de dahil olmak üzere daha büyük ihlaller, ekonomik cezalar ve AGİT seçim gözlem misyonlarından dışlanma gibi katı önlemleri tetikler. Bu yaklaşım, Rusya'nın Balkanlar'daki iddia edilen gizli operasyonlarına verilen tepkileri yansıtmaktadır; burada dezenformasyon kampanyaları ve siber saldırılar yoluyla seçim sonuçlarını etkilemeye yönelik belgelenmiş çabalar, güçlü çok taraflı karşı önlemler gerektirmiştir.

Bu çerçeveyi tamamlayan egemenlik güvenceleri, üye devletler seçimsel kendi kaderini tayin hakkını ihlal ettikleri yönündeki güvenilir suçlamalarla karşı karşıya kaldıklarında AGİT tahkimini zorunlu kılacaktır. Bu tür mekanizmalar, Brüksel'in demokratik denetim

kisvesi altında iç siyasi süreçleri etkileyerek yetkisini aştığı iddialarıyla karşı karşıya kaldığı Macaristan'ın 2025deki AB iddiaları gibi senaryoları ele alabilir. AGİT, bu koruma önlemlerini kurumsallaştırarak egemen eşitliğe olan temel bağlılığını güçlendirirken, jeopolitik aktörleri stratejik kazanç için seçimsel dürüstlük anlatılarını araçsallaştırmaktan caydıracaktır.

Sonuç

Romanya krizi, AGİT'in jeopolitik çifte standartları aşmasına olan acil ihtiyacı ortaya koymuştur. Çok kutupluluğu, kurumsal reformu ve Türkiye'nin arabuluculuk rolünü benimseyerek AGİT, demokratik bütünlüğün koruyucusu olarak yetkisini geri alabilir. Hegemonik çıkarların bir aracı olarak itham edilmekten kurtulur. Örgüt, yalnızca şeffaf, adil süreçlerle otoriter kaymaya ve dış sömürüye karşı koyabilir ve "demokrasiyi savunma" kisvesinin onun antitezi olmamasını sağlayabilir. Adil bir uluslararası düzen, tek bir partizan grubun hegemonyası altında değil, tüm partilerin görüşlerini dikkate alarak, bir grup veya etkili bir ülke tarafından engellenmeyi rasyonel bir şekilde önleyerek kurulabilir.

**Resim: OSCE, AVİM and AVİM*

[1] Teoman Ertuğrul Tulun, "2025 Munich Security Conference and the Necessity of Constructive Eurasianism," Center for Eurasian Studies (AVİM), February 28, 2025, https://www.avim.org.tr/en/Analiz/2025-MUNICH-SECURITY-CONFERENCE-AND-THE-NECESSITY-OF-CONSTRUCTIVE-EURASIANISM

[2] Gabriel Elefteriu, "Georgescus Political Detention Is a Fatal Mistake for Romania," Brussels Signal, February 26, 2025, https://brusselssignal.eu/2025/02/georgescus-political-detention-is-a-fatal-mistake-for-romania/

[3] Gabriel Elefteriu, "Georgescus Political Detention Is a Fatal Mistake for Romania," ; Teoman Ertuğrul Tulun, "2025 Munich Security Conference and the Necessity of Constructive Eurasianism,"

[4] Teoman Ertuğrul Tulun, "2025 Munich Security Conference and the Necessity of Constructive Eurasianism,"

[5] Teoman Ertuğrul Tulun, "2025 Munich Security Conference and the Necessity of Constructive Eurasianism,"

[6] Teoman Ertuğrul Tulun, "2025 Munich Security Conference and the Necessity of Constructive Eurasianism,"

[7] Teoman Ertuğrul Tulun, Constructive Eurasianism: Revisiting Definitions, AVİM Commentary No : 2025 / 3. 08.01.2025. https://avim.org.tr/en/Yorum/CONSTRUCTIVE-EURASIANISM-REVISITING-DEFINITIONS

[8] Max Primorac, "Crossing the Anti-Democratic Rubicon in Europe," The Heritage Foundation, April 3, 2025, https://www.heritage.org/europe/commentary/crossing-the-anti-democratic-rubicon-europe ; Teoman Ertuğrul Tulun, "Constructive Eurasianism in the Eastern Mediterranean: Türkiyes Role in Balancing Cooperation, Sovereignty, and Regional Stability," Center for Eurasian Studies (AVİM), March 28, 2025, https://avim.org.tr/en/Analiz/CONSTRUCTIVE-EURASIANISM-IN-THE-EASTERN-MEDITERRANEAN-TURKIYE-S-ROLE-IN-BALANCING-COOPERATION-SOVEREIGNTY-AND-REGIONAL-STABILITY ; Teoman Ertuğrul Tulun, "Constructive Eurasianism: Revisiting Definitions," Center for Eurasian Studies (AVİM), January 8, 2025, https://avim.org.tr/en/Yorum/CONSTRUCTIVE-EURASIANISM-REVISITING-DEFINITIONS

[9] Gabriel Elefteriu, "Georgescus Political Detention Is a Fatal Mistake for Romania," Brussels Signal, February 26, 2025, https://brusselssignal.eu/2025/02/georgescus-political-detention-is-a-fatal-mistake-for-romania/

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "BALKANLAR'DA ÇİFTE STANDARTLARIN ÖTESİNE GEÇMEK: AGİT SEÇİM GÖZLEMLERİNE GÜVENİN YENİDEN İNŞASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 35. Nisan 21. Erişim Kasım 21, 2026. https://avim.org.tr/tr/Yorum/BALKANLAR-DA-CIFTE-STANDARTLARIN-OTESINE-GECMEK-AGIT-SECIM-GOZLEMLERINE-GUVENIN-YENIDEN-INSASI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır